

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Over Gereformeerd en Christelijk-Gereformeerd
(in verband met „De Rotterdammer“).

De heer C. Buitendijk, Nassaukade 73, Amsterdam,
bekend uit de Geref. Vereeniging voor Drankbestrijding
en haar orgaan, schrijft ons:

Weleerw. Heer en Br.,

Vriendelijk dank ik u voor de opneming in „De Reformatie“ van 30 Sept. '29, van een deel van een artikel in ons „Maandblad“, waarin leedverhaal werd uitgesproken over de treurige, kerkelijke verdeeldheid der Gereformeerden in ons Vaderland.

Het verheugde mij dat mijn verzoeking bij u in zoo goede aarde viel, en dat ik daaruit de conclusie mag trekken, dat uwe gestadige polemiek, uw standvastig verweer, als een ridderlijk geharnast strijder, voortvloait uit den geest der liefde tot de broeders, en niet anders bedoelt dan misverstand en weg te ruimen, opdat, als er een werkelijke begeerte in de harten leeft om elkaar te begrijpen, en tot het samenwonen in één Kerkelijk Huis, die beletselen, onder den Geest en den zegen des Heeren, als sneeuw voor de zon mogen verdwijnen.

Als een zoon der Scheiding, — die echter met zijn volle ziel leeft in de rijke weldaden en zegeningen, door God ons geschonken in de Vereeniging van „Afgescheidenen“ en „Doelverenden“, zóó, dat „A“ en „B“ en „C“ bijna geheel weg mochten vallen — gaat mijn hart vooral uit naar hen die bij die Vereeniging afzijdig bleven.

Met diep leedwezen nam ik dan ook kennis van de brochure van mijn vriend en broeder in den Gereformeerden drankstrijd, Ds A. M. Berkhoff, in dit jaar uitgegeven: „Hebben de Gereformeerde Kerken op de Synode van Utrecht 1905 haar on-Schriftuurlijke Verbondsbeschouwing verlaten?“

De verzekering der droefheid over de scheiding in den aanhef doet weldadig aan, maar de bespreking, de uitmeting van het geschil, stelt bitter te leuren.

Onze Gereformeerde Kerken worden daarin in zoo'n ongunstig daglicht gesteld, dat men de verzoeking moet slaken: broeder, broeder, zijt ge nu inderdaad zoo in goede verzeerd, dat wij ons, **dóór dat geschil**, zoo van uwe Gemeenten onderscheiden. Moogt ge zoo stellig verklaren, weet ge zoo vast en zeker, dat in het algemeen, in onze Kerken, **het Intellectualisme hoogtij viert** (blz. 28) als onafwendbaar gevolg van de door u gewraakte leerbeslissing? (Synode 1905.)

Nooit heb ik leden onzer Kerken ontmoet, die „met verregaande lichtvaardigheid“ het uitspreken, „dat zij zichzelf hielden voor kinderen Gods, op grond van hun behooren tot het zaad des Verbonds“ (blz. 28).

En weet onze br. Ds B. wel zeker, dat er zoo weinig wezenlijk onderscheid wordt gemaakt tusschen het waar zaligmakend geloof en het historisch geloof?

Steeds weer worden we van onze kansels gewaarschuwd, dat de genademiddelen **geen grond** voor ons kindschap, voor onze zaligheid kunnen of mogen zijn, maar, dat we de van God ons gegeven voorrechten toch ook niet mogen minachten of geringachten.

Wanneer ik de dogmatische uitspraak van de Synode van 1837 der Christelijke Gereformeerde Kerk betreffende den H. Doop nog eens rustig nalees, dan moet ik, als gewoon gemeentelid zeggen: Ziedaar nu een beschouwing, zóóals wij die doorlopend in de prediking onzer Gereformeerde Kerken mogen hooren!!

* * *

Zoo ging Jezus sterven.

Zijn handen werden gebóeid, en al Zijn werk lag stuk. En knuppels zwaaiden door de lucht en Zijn wang brandde.

Maar in de verte zag Zijn oog een nieuw Jeruzalem met twaalf poorten en Zijn heilig verlangen en Zijn sterk geloof branden er twaalf namen in. Christus, de gebodene, is de heerlijke. Eigenlijk is er niets geschonden; want Hij heeft zelf Judas uitgedreven, laat ons dat niet vergeten. Achter Judas' kus ligt Zijn woord in de Paasch-zaal, dat uitdrijvende woord: wat gij doet, doe het haastelijk. Indien dat woord Judas als een dorre tak afkapt, van den boom, dien Jezus plant, dan is die boom niet geschonden, dan is hij juist van bederf bewaard, en blijft hij staan.

En wie Christus zien wil in dit geloof, die zal, als hij Gethsemane verlaten gaat, slechts één ding bidden: dat hij zelf behooren mag tot de zuivere ronding van de 144000: 12 x 12, in den vollen levensrijkdom en levensmenigvuldigheid (1000). Deze mensch durft God niet de bekeering weigeren. Want, niet van God's kant, maar wel van zijn kant bezien, is de wegering van de bekeering niets minder dan de kus van Judas, en de poging om de harmonie, nu niet van de twaalf, maar wel van de 12 x 12000 te breken. Die zich niet bekeert, zal het oordeel dragen.

Want niet voor niets is Christus door Judas gekust.

K. S.

lijke dat ligt in de vereeniging van het lachwekkende en het schrijnende. Een figuur als die van het „Ezelken“ is stellig een van de allerbeste humorschepingen, die de Noord- en Zuidnederlandse literatuur kent. En overal in zijn boeken straalt die humor door, omdat het bonte, schilderachtige Vlaamsche leven zelf er zoo rijk aan is en Buysse, naar Vermeylen het uitdrukt, „de broer (is) van al wie levenskracht in zich voelt bruisen“.

Zoo is, in enkele trekken, het beeld van Buysse's werk. En dan ziet men het beteekenende ervan. Kernachtig heeft Vermeylen dat aangegeven toen hij schreef, dat Buysse heeft geschonken „het volledigste openluchtmuseum van echt Vlaamsche menschen“. In andere woorden heeft Maurice Maeterlinck hetzelfde gezegd: „niemand heeft ooit onze menschen zoo doen spreken en leven“.

Ook uit artistiek oogpunt, als literaire kunst, heeft Buysse's werk groote waarde. Hij moge dan geen stylist zijn, niet een woordkunstenaar van het expressionistische soort — hij is een verteller, één die levende werkelijkheid levend weet voor te stellen en alles wat hij verhaalt zet in een sprekende, locale kleur. „In Buysse's werk“, aldus zegt Querido, „gloeit zon, droomt nevel, geurt veld-adem“.

Maar men gevoelt óók de bezwaren. Het diep-indringend, onverholen en onomwonden uitbeelden der werkelijkheid heeft ook zijn keerzij. En het heeft ons wel wat te zeggen, dat, gelijk Buysse zelf vertelde aan d'Oliveira, „de clericalen“ veel aan zijn werk hebben af te keuren gehad. Het ethische element, dat immer bij onze waardebeoordeling zich doet gelden, noopt meer dan eens tot een onvoorwaardelijk terzijde leggen van al te barre realiteit. Daarom blijft ten aanzien ook van deze kunst voorzichtigheid eisch. We erkennen gaarne en dankbaar Buysse's groote verdiensten, zijn bijzondere eigenschappen, de algemeene waardij ook van zijn kunst, maar we kunnen in den geest en de strekking van vele zijner boeken ons niet vinden. En dan, de hoogere werkelijkheid, die uitroikt boven de verhoudingen van allen dag, wordt in zijn werk geheel gemist.

C. T.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Europeesche Statenbond.

I.

Reeds vóór graaf Coudenhove-Kalergia zijn idee van een Pan-Europa ontwikkelde en vóór Briand zich als ijveraar van de Vereenigde Staten van Europa openbaarde, hebben wij de gedachte uitgesproken, dat de oprichting van een Europeeschen Statenbond ons noodzakelijk leek, wilde de Volkenbond vruchtbaar werk leveren.

Wij herinneren hieraan niet om eenige primeur of eer voor ons op te eischen, maar alleen om den schijn van ons af te wentelen, als zouden we meedoen aan den wedstrijd van sommige christenen om, wat buiten alle christelijk beginsel om wordt gepropageerd, dadelijk in eenigszins gewijzigden vorm over te nemen.

Zoo heeft men zich gehaast het Marxisme om te tooveren in een christen-socialisme.

Rijk der Hemelen. Dan mag de kus van Judas onsmakelijk zijn, en onaesthetisch, en weerzinwekkend, maar dan heeft Judas in den grond toch eigenlijk gelijk gehad. Want een Jezus, die zich uitroep als Messias, die staat of valt met Zijn eigen twaalfstal van messiaansche afronding, en die Zijn twaalfstal niet redden kan, die is ten slotte een Judaskus waard. Het is kras gezegd — maar wat wil men anders in het Rijk der Waarheid, in den nacht van krisis? Als alles staat of valt met het twaalfstal van Jezus' messiasbewustzijn, dan staat of valt ook alles met een kus van Judas. Is Jezus niet de Messias, dan is Judas even groot als Hij; dan is Judas slechts een andere worp van Satan (eigenlijk van Mephisto) op het schaakbord der historie. En dan heeft Judas den waan van den groot-fantast van Nazareth gebroken, en ons de oogen voor dat werk geopend.

Maar in het andere geval?

Maar nu Jezus waarlijk is de Christus?

Nu weten wij het, Christus MOEST sterven met het gezicht op een geschonden harmonie; want dat was de wet van Zijn koninkrijk. Zijn koninkrijk komt nooit met uiterlijk gelaat. Hij verdraagt de schande in Zijn lichaam en zoo ook de breuk van Zijn harmonie; want de kruiswet wordt in alles doorgetrokken.

Zoo komt er plaats voor de opstanding en de verheerlijking.

Zoo alleen komt er ook plaats voor het Rijk der Hemelen en de mogelijkheid van Zijn doorbraak tot overwinning.

Want juist door te sterven, en in dien dood te heerschen, heeft Jezus dat betere rijk gesticht, waarin de uitwendige roeping de inwendige vindt en tot wezen verheft. In dát rijk is de verkiezing tot grondslag gelegd aan de roeping in den tijd, en is de inwendige roeping door den weder-barenden Geest door Christus zelf verworven, als het groote heilsgeschenk, dat wezen geeft aan de roeping van Zijn in harmonie vereende en ver-

Het Spiritisme werd door sommigen omgezet in een christelijk Spiritualisme.

Het Pacifisme, een uitvinding van het Humanisme onzer dagen, werd in bepaalde kringen met een christelijk tintje geleverd en zoo onder christenen geïmporteerd.

Daarom is het ter dege op zijn plaats te waarschuwen, dat de idee van een Europeeschen Statenbond bij ons geen sympathie vindt, omdat zij nu eenmaal in de lucht hangt.

Eer zij nog zulk een opgang maakte, zagen wij de wenschelijkheid daarvan in.

Wij blijven nog steeds van meening, dat het welslagen van den Volkenbond ervan afhangt.

Ja, wij gelooven, dat, terwijl de Volkenbond altijd een eerbiedwaardige hoeveelheid muizen zal blijven baren — men lette er op, dat ik niet beweer, dat hij uitsluitend muizen het licht zal doen zien — een Europeesche Statenbond van meetaf resultaten van grootscher structuur zal kunnen voortbrengen.

Natuurlijk verwachten we, dat velen zullen zeggen: zoo'n Europeesche Statenbond is een illusie. Waarom maakt gij er u warm voor? Waarom verspillt gij er tijd en papier aan?

Laten wij voor het oogenblik hiertegenover slechts mogen opmerken, dat men wel meer voor een utopie heeft uitgekreten, wat later de proef der verwetelijking glansrijk doorstond.

Het meest typische voorbeeld daarvan levert wel de bekende Dr Eckener.

Toen graaf Zeppelin zijn plan om een luchtschip te bouwen voor hem ontwikkelde, lachte hij erom.

Hij achtte dit een uiting van abnormaliteit, gelijk trouwens tal van anderen deden. Voor hem was Zeppelin de „gekke graaf“.

En nu is Dr Eckener de opvolger van graaf Zeppelin geworden en heeft hij zelf den vliegtocht om de wereld geleid.

Dit mane, om niet te voorbarig te zijn in zijn oordeel. Ook al volgt de verwezenlijking niet zoo spoedig als in het geval van graaf Zeppelin, daarom behoeft een idee nog niet over de grenzen van Utopia te worden gezet.

Want met persoonlijkheden regeeren ideeën de wereld als middelen in Gods hand.

Wat de idee van den Europeeschen Volkenbond haar ernst verleent, is de ontzettende nood, waarin Europa verkeert.

Het is onze zonde, dat wij dikwijls geen nood willen zien, als wijzelf het maar goed hebben en onze omgeving in betrekkelijk welvaren verkeert.

Maar wie de Europeesche problemen bestudeert, wie het Europa van heden vergelijkt met dat van vroeger, wie zich verdiept in de gewijzigde verhouding tusschen ons werelddeel en Amerika, die kan, hij zij een verwoed optimist, bezorgdheid niet onderdrukken.

Al is de Europeesche beschaving nog niet direkt tot ondergang gedoemd, achteruitgang is reeds ingetreden en dreigt te blijven aanhouden.

Oeconomisch staat Europa er slecht voor.

De Europeesche volkeren verblijten en vereten elkaar, ten spijt van schoone verklaringen in de Troonredevoeringen of wat daarop gelijkt in de onderscheiden landen.

Er heerscht geen tweedracht, maar tiendracht of twintigdracht.

Wordt door tweedracht een volk verteerd, wat moet dan het gevolg van den toestand van latente spanning ten aanzien van Europa niet zijn.

Het is dan ook heusch wel de moeite waard te onderzoeken of een Europeesche Statenbond bestaansbaar is, wat die zou kunnen doen en in hoever de Calvinist er sympathiek tegenover kan staan.

HEPP.

gaderde Kerk. Want niet door Zijn werk op aarde alleen, maar door heel Zijn arbeid heen heeft Hij het recht verworven om door den Geest, dien Hij straks zenden zal, verbintenis te leggen tusschen de verkiezing van Gods welbehagen enerzijds, en de vergadering van de „144000“ van Zijn gekochten anderzijds.

En als straks door Zijn dood heen de Geesteswerving is bedongen, en Christus Heer van Gods Geest geworden is, dan komt dat Rijk, waarin de Judaskus in den grond niet mogelijk is, omdat die van binnen uit geroepen nimmer afvallen kunnen.

Dan, wanneer in dat geestelijke Rijk de blijvende harmonie van wedergeboorte en van inwendige roeping tot stand gekomen is, dan is het in het waarachtige geloof onmogelijk Jezus te verraden; dan komt er een gemeenschap van waarachtig toegebrachten, die den Zoon enkel kussen in gehoorzaamheid en in geloof. Wie uit den Geest van Christus leeft, die kan Hem niet verraden in der Eeuwigheid. Uit degenen die de Vader Hem waarachtig gegeven heeft, heeft hij niemand verloren. Hij heeft door het verlies van Judas te dragen, het recht der volharding in de genade voor den Zoon verworven.

Het vraagstuk van den Judaskus moet men naar Dordrecht toebrengen; want de leer van de volharding der heiligen geeft, uit het standpunt van Christus' opstanding, een antwoord op het raadsel van Jezus' geschonden twaalfstal in Zijn dood.

En, wat nog meer zegt, het vraagstuk van den Judaskus moet men oplossen aan de poort van de stad, die heeten wordt het Nieuwe Jeruzalem.

Daar vindt men de som der vergaderden en der geroepenen Gods. En die som wordt niet in een verminkt getal, maar in een getal van zuivere afronding ons gegeven. De Openbaring van Johannes is de gloeiende peroratie op het evangelie van de ergernis van den Judaskus en van de dwaasheid van het gebroken twaalfstal. Hoer die klanken: 12000 stadiën, 12 poorten, 12 paalen, 12 apostelnamen in de poorten der stad,

12000 stadiën, 144 el, 144000 verzegelden, 2 x 12 troenen om den éénen troon, 24 ouderlingen. Hier is Jezus Christus in Zijn twaalfstal, dat van alle kanten zijn ongeschonden harmonie in het hemelsche lofdicht Hem bezingt. Vader, zegt Hij nu, uit degenen die gij mij van eeuwigheid gegeven hebt in de gemeenschap van den Heiligen Geest, heb ik niemand verloren. Onder de geëvenen in waarheid is geen enkel kind der verderfenis.

En dat zou dan die heillooze, on-Bijbelsche prediking zijn?

Ja, want onze neo-Chr. Gereformeerden hebben die belijdenis van de vaders der Scheiding verworpen, beweerde dat die dogmatische uitspraak door latere Synodes herroepen zou zijn. Meesterlijk is door u in „De Bazuin“ aangeleend, dat die bewering niet overeenkomstig de werkelijkheid is.

Het lijkt mij niet ondienstig, ook den lezers van „De Reformatie“ die dogmatische uitspraak der Synode van '37 woordelijk voor te leggen, opdat dit punt in geschil, hen duidelijk voor oogen sta.

De Berkhoff zegt: onze kinderen zijn niet in re, maar in spe kinderen Gods (blz. 21). Di. van Velzen, Brummelkamp, Scholte, e.a., ik bedoel de Synode '37, zeide¹⁾ (en daarmee vereenigde zich De de Cock:

„Met Art. 34 onzer Geloofsbelijdenis, en Catechismus, Antw. 4 („kent en erkent de Synode op grond van Gods Woord“), dat de kinderen der geloovigen met hunne ouders in het verbond Gods en zijne gemeente begrepen zijn, uit kracht van Gods beloften; en daarom gelooft de Synode, met Hoofdstuk 1, Art. 17, der Dordtsche Leeregels, de godzalige ouders te moeten vermanen, om niet te twifelen aan de verkiezing en zaligheid hunner kinderen, die God in hunne kindschheid uit dit leven wegneemt. Daarom rekent de Synode met het Doopformulier, de kinderen der geloovigen te moeten houden voor lidmaten der gemeente Christi, voor erfgenamen des rüks Gods en Zijns Verbonds.

Dewijl echter het Woord Gods duidelijk leert, dat niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, en de kinderen der beloften voor het zaad worden gerekend; zoo houdt de Synode geenszins allen en een legelijk hoofd voor hoofd, zoo min kinderen als volwassen belijders, voor ware begunadigden of wedergeborenen. Dewijl de Synode evenwel niet naar den verborgen raad Gods, maar naar Zijn geopenbaard Woord wenscht te oordeelen en te handelen, zoo kan en mag zij ook geen scheiding maken in de regering der Kerk tusschen leden en leden, waarvan een gedeelte bij ons als bekeerden, een ander gedeelte als onbekeerden te boek zou staan.

In de prediking blijft echter ten sterkste de onderscheiding van het inwendig geestelijk leven aanbevolen, ter ontdekking der hypocrieten. In de prediking verkondigen wij, dat niemand tot de Kerk behoort dan de ware begunadigden en op dien grond verkondigen wij allen onbekeerden, dat zij niet tot de Kerk behooren, en, indien zij onbekeerd sterven, gewisselijk zullen verloren gaan. Hierdoor leeren wij geenszins een afval der heiligen, of een afval uit het Verbond der genade, maar wekken integendeel een legelijk lidmaat ernstig op tot zelfonderzoek en beproeving voor God, en vermanen de bekommerden en verlegen vanwege hunne zonden om hunne roeping en verkiezing vast te maken. Met deze gronden komen volkomen overeen de artikelen in den aanvang der Kerkordening gesteld en aangenomen.

Wanneer wij deze leer nu zouden prijsgeven voor de nieuwere opvattingen onzer Christelijke Gereformeerde broeders, ja dan vrees ik dat we op geen vereeniging met hen mogen hopen.

Hoogachtend,

Uw dw.,

C. BUITENDIJK.

Naschrift. Gaarne laat ik deze „Stem uit onze Kerken“ doorklinken tot onze lezers. Tegenover het onbeholpen geredeneer van „De Rotterdammer“, die de ontdekking deed, dat mijn „grondfout“ was, dat ik vergat, dat de confessie verder reikt dan de kerkelijke grenzen, is een dergelijk schrijven wel eens goed: het bevestigt, dat de „grondfout“ van „De Rotterdammer“ is, te vergeten, dat ik nooit vergat, wat ik volgens dit blad permanent vergat. Juist omdat de confessie één is, moet men de kerkelijke grenzen niet trekken naar willekeur.

Wat die Synode van 1837 betreft: indertijd schreef de „Amst. Kb.“ in gelijken geest als inzender. Daarop zei „De Weeker“, „o wat een domheid; de dogmatische besluiten van 1837 zijn later door de toenmalige Chr. Geref. Kerk (1840 e.v.) ingetrokken; het zal mij benieuwen, of de Geref. pers dit nu durft verder vertellen“.

Vervolgens heb ik in ± 8 art. breed die zaak besproken, en in I. aangeleend, dat deze dogmatische artikelen volstrekt niet ingetrokken zijn.

Hierna evenwel een grondig zwijgen van „De Weeker“ en ook van De Berkhoff, niettegenstaande deze het „Amst. Kerkbeurtenblad“ alsmede „De Weeker“ had gebruikt om te zeggen, dat 1837 ingetrokken was.

Zulk een wegruimen van steenen noemt de heer Diemer dan broeders bestrijden. Zou hij wel goed gelezen hebben wat hij veroordeelt?

K. S.

¹⁾ Hendrik de Cock, Eerste Afgescheiden Predikant in leven en werkzaamheden, door H. de Cock (zoon). Leenaar aan de Theologische School te Kampen, te Kampen bij S. v. Velzen Jr. 1890, Deel II, blz. 271.

Polemiek „De Rotterdammer“. III.
Specialiseering contra nivelleering.

In de derde plaats een woord over de wederzijdsche klacht: „De Rott.“ opponeert tegen de specialiseering (— al kiest het blad daarvoor andere termen, waarover later) — en ik heb bezwaar tegen de nivelleering, waarvan het blad zich schuldig maakt, in de hier bedoelde, zeer nadrukkelijk eigen standpunt afteekende artikelen; en dus ook in andere copie.

In mijn derde artikel in de „Delfsh. Kb.“ sprak ik eerst even over de bijdschap van „De Rott.“, toen het bij het jubileum der Theol. School te Kampen ook een chr. geref.

gelukwensch kon opnemen; knoopte daaraan vast een herinnering uit „De Standaard“ aan Van Oosterzee, die indertijd ook Kampen telegrafisch feliciteerde met den nog al kreupel-exegetiseerenden volzin: „de braambosch verteerde niet“, maar die — zie het art. van ds. Rullmann in „De Standaard“, later geen goed woord, doch op de „Rotterdammer“-logica veel lijkende onvriendelijke woorden overhad voor de dogmatische specialiseeringsworstelingen van dr. A. Kuyper, met wien de Theol. School toch juist in zijn dogmatischen strijd ten nauwte verbonden was. Daarna vervolgt het artikel aldus:

Maar ik keer weer naar het begin terug: laat ons niet bij de wederzijdsche algemeenheden blijven staan. Dezelfde christelijke geref. (en andere) dominee's die in „De Rott.“ een paar vriendelijke woorden schreven over de algemeene waarde van de Kamper Theol. School, hebben den volgende Zondag zich allen van haar gelaat, zich nadrukkelijk van haar eigenlijke werk losgemaakt voor de oogen Gods — geboden, psalmen, benedicties — en in Zijn ooren. Dat vergeet ik ook niet. En juist op dit allerbizarreste, waarop wij uit elkaar gaan, wil ik nu den strijd openen. Wie dien strijd ontwijkt, heeft geen geloof, dat hij in z'n allerspecialste kerkelijke levenshouding in Gods weg loopt. Gaat hij dan toch daarin verder, zonder voortdurende zelfcontrole, is dat dan „zegen“?

Wel neen — wie zóó den „zegen“ bewijzen wil, verwerdlijkt alles wat geestelijk en kerkelijk is en is bang, zich te onderzoeken in Gods oog.

Beter dan telegrammetjes te sturen — ze zijn goedkoop — over den braambosch die niet verteert, is elkaar te herinneren, dat Zondagmorgens de Chr. Geref. dominees en de Geref. dominees gaan staan voor den brandenden braambosch en elkaar daar beschuldigen van ongehoorzaamheid.

Dat zijn de feiten, die schreeuwen om oplossing. Wie deze feiten verdoezelt, kan wel goedkoop felicitaties schrijven, maar hij heeft ze dan ook geschreven buiten het gezicht op den brandenden braambosch, waarin de God zich openbaart, die zegt: Ik ben, die Ik ben.

Maar die God en die braambosch zijn toch te verschrikkelijk om alleen dienst te doen voor 'n algemeen krul- en sier-randje om een stichtelijk gelukstelegram.

Specialiseeren, mijne heeren!

Terug tot de onderscheidingen!

En als ik ze niet aandurf, dan moet ik mij bekeeren.

Want als we niet specialiseeren, raken we ons beginsel kwijt. Onze partij en ons godsdienstig leven in Nederland, is alleen door den specialiseeringsarbeid van onze groote mannen geworden wat ze was.

En alleen, wie bij elke vraag, die opkomt uit het leven, het verband met de beginselen zoekt, helpt ons goed en duurzaam.

Wie dit nalat of, met een onbegrijpelijke felheid tegen iemand persoon, dit verband leggen tusschen incidentele verschijnselen en onveranderlijke beginselen een „onbegrijpelijke felheid“ noemt, en zich dan laat omringen door een paar briefschrijvers, die ook al niets van de zaak begripen (ten deele doordat „De Rott.“ over de pit van het bezwaar hardnekkig is heen gelopen), die doet ons vragen: is „De Rotterdammer“ nog wel een principieel scherp leidend blad?

Interkerkelijk is een mooi woord, maar ik ben het eens met ds. H. J. Heida van Vlaardingen, die in zijn Kerkbode schrijft, dat de woorden „interkerkelijk“ en „interconfessioneel“ in onze tijd wel zeer druk worden gebruikt, doch meermalen ten onrechte.

En zoo is het met „De Rotterdammer“ ook.

Het is geen kleinigheid, als de directeur-hoofddirecteur van „De Rotterdammer“ zelf de kwestie tusschen Chr. Geref. en Gereformerd in ernst meent te hebben gesteld, als hij de „pluriformiteit“ maar voren schuift, ²⁾ aan de hand van enkele — reeds op den tast voelt men dat — nog ongelukkig gekozen citaten (deels handelend n.b. over plaatselijke kerk). Dat wist erop, dat we in „De Rott.“ een blad hebben dat op sociaal terrein en anderszins de pretentie voert principieele leiding te geven, voor ons christelijk en antirevolutionair volk, maar dat tevens zich de weelde permitteert op het terrein waar voor alle christelijke actie de principes gezocht worden (de christelijke belijdenis) met ontstellende openhartigheid het handhaven van den beginselstrijd liefhebberijwerk te noemen, of een „stokpaardje-berijden (noot teruggenomen), of onbegrijpelijke felheid, of — alles onder één gezichtspunt bezien, of wekelijksch misbruik van scherpsinnigheid.

De toelichting van deze nog altijd overeind staande termen zwaaid wel met een vlag van interkerkelijkheid, doch kon den zin van dit gebaar niet waarmaken. Interkerkelijkheid is een bewuste consequent volgehouden houding; maar hier is deze zoek. Men schrijft niet consequent en men zwijgt ook niet consequent. „De Rott.“ is in die befaamde Hoornstoot-artikelen de leiding kwijt; heeft naar beneden (fundamenteel, waar het op aan komt) geen principieele overtuiging, die conform de belijdenis was, welke dr. Kuyper h.v. in zijn niet-theologische overtuiging toch altijd vasthield en uitwerkte, en wil nu naar boven toe al wat zich momenteel op christelijk erf beweegt, verbinden.

Dit heet dan: interkerkelijkheid. Maar het is niet-kerkelijkheid naar beneden, en veel-kerkelijkheid naar boven.

Zulks heet dan „samenbinden wat naar de groote levensbeginselen hieënhoort“.

Maar o wee — op 't zelfde moment, waarop het blad dit schoone woord dan eens toelichtend zal, wordt het zoeken naar één van die groote levensbeginselen, eigenlijk het allergrootste, gerangschikt onder de „onbegrijpelijke felheden“.

Maar zoo bindt men niet samen. Zoo

krijgt men alleen maar een agglomeraat van lezers van „De Rotterdammer“; maar geen om de groote beginselen saamgehouden massa. Zóó verklaar ik dan ook, dat „De Rotterdammer“ (die nog over zoo heel veel van mijn eerste antwoordartikelen heenloopt) ook al niets zegt over de door mij opgeworpen onderscheiding tusschen inter-kerkelijkheid of veel-kerkelijkheid; en ook niets antwoordt op mijn bezwaar tegen de bewering van het blad, dat in een groot deel van de Geref. Studentenwereld het woord „Assen“ niet mocht genoemd worden. Zoo verklaar ik ook, dat het blad liever brieven van enkele larmoyante of ietwat plomp lachende inzenders opneemt, dan ernstig te antwoorden op wat het „Leiderblad“ liet drukken, zich naast mij scharende inzake de beginselkwestie tegenover „De Rott.“, ook al met het oog op het jeugdwerk. Zoo verklaar ik ook, dat het blad de kwestie van conscientiebezwaren van christenen (inzake de vaccinatie) zoo maar even laat uitmaken door een Leidsch hoogleraar, die juist inzake die conscientie-vragen niet weten kan, wat de principieele kwestie erin zijn.

„De Rotterdammer“ wil niet vergeleken worden met „De Standaard“; toen ik daar maar even van repte, werd het blad ietwat boos. Vermoedelijk vergat men even, dat „De Rott.“ bij de lezers zelf die vergelijking wel eens opdringt, door h.v. publiek uit te rekenen, hoeveel pagina's men meer geeft (alsof het aantal „lappen“ van een blad zijn waarde beheerscht). Maar ik wang nog eens de vergelijking: indien het blad werkelijk wil blijven een principieel voorlichtend blad voor onze antirevolutionaire menschen, dan moet het niet gaan vragen naar de kwantiteit van zijn copie, doch naar de kwaliteit. En op dat punt (den beginselstrijd) heeft het vieraal artikelen van den hoofdredacteur eigenlijk onthullende beteekenis gehad. Ik had ze niet kunnen verwachten.

Ik zeg dit, in de wetenschap, dat het mij kwalijk zal genomen worden. Ik kan er niets aan doen. Als ik „De Rotterdammer“ eerst zacht gewaarschuw heb en ik word dan zóó behandeld, dan moet de tegenstelling, die de heer Diemer zelf eerst laat zien, maar bewust geformuleerd worden. Onze christelijke pers is niet door gereformeerde menschen opgericht, om op het allerbelangrijkst gebied de beginselstrijd te hooren rangschikken onder de din-gen, die geen beteekenis hebben of strijden tegen de goede zaden.

Wilde ik „De Rott.“ volgen in haar al te populaire redeneermethode, dan zou ik brieven kunnen citeeren en gesprekken van menschen, wier naam „De Rott.“ zou doen schrikken, die mij op dit punt zijn bijgevallen. Ik zal het niet doen. Maar wat ik wel zal doen, dat is: den Heer Diemer zeggen, dat zijn citaten van vraaggesprekken met ds. Vonckenberg en den Heer De Lange alweer niets met de kwestie te maken hebben. Ieder, die zelf een beginsel heeft, scherp geformuleerd, kan samenwerken, kan ook anderen waardeeren, voorzover te waardeeren viel. Maar al dat gepraat over „waardering“, over „vriendschappelijke“ samenwerking tusschen bonden is in dit debat een onbegrijpelijk om-de-kwestie-heendraaien. Als „De Rott.“ vraagt, of ds. Vonckenberg en de heer De Lange soms ook al zich moeten bekeeren tot de bonden van Hervormde en Lutherse Bonden, omdat zij die waardeeren, dan zeg ik den Heer Diemer:

a. U draait uw lezers een rad voor de oogen — ik neem graag aan onbewust — want u kunt eerst met die vraag aankomen, als u van die heeren leest: God heeft die bonden groot gemaakt;

b. als U de kwestie telkens zoo verlegt, dan gaat u zelf heel bodenklijk zondigen tegen het 9e gebod, gelijk het ook al zulk een zoude is, als u uw briefschrijvers het hoofd laat schudden over een K. S. die niet bestaat, dien u enkel maar gefantaseerd hebt;

c. indien u eens van mij een reeks citaten van ds. Vonckenberg hebben wilt, die over de eenheid en de eenheidsbeweging precies denzelfden kant uit rede-neert als ik, en volmaakt veroordeelt, wat „De Rotterdammer“ in deze artikelen doet, dan kunt u ze krijgen. Een tweede aanbod alzoo: „De Rott.“ kan de copie alweer gratis krijgen. Vermoedelijk zal dit tweede aanbod (dat toch ernstig is en het debat kan verhelderen) wel evenzeer verzwezen worden als het eerste.

Het is gemakkelijk genoeg te schrijven, dat „De Rott.“ het „cement“ wil zijn, dat bijeenhoudt, wat kerkelijk uiteenging.

Maar cement moet dan ook stevig zijn.

Wie evenwel den beginselstrijd juist op kerkelijk terrein rangschikt onder de zonden en de „dwangheden van de dominees“ — „De Rott.“ heeft van die bijzonder ontwikkelde briefschrijvers, die wordt geen cement. Dat is maar vrijmoedige beelddespraak.

Ik keer het juist om (ik deed dat al eerder, maar „De Rott.“ loopt ook daar weer om heen). Ik herhaalt: het blad heeft letterlijk niets te maken met den strijd der kerken onderling. En wanneer het zich veroorlooft, een etiket van goddelijke approbatie te plakken op iedere groep, waarvan een zeker getal „De Rotterdammer“ leest, desnoods ten koste van den goeden christennaam van een persoon, die daarbij in den weg gaat staan, dan steunt het den geestelijken onderbouw van al die groepjes. Het eind is: de verdeeldheid versterken door ze in den naam van God te sanctioneeren. Het twisten tegen die verdeeldheid (zooals ik het in concrete gevallen doe) noemen ze dan verdeeldheid bevorderen en felheid. Neen, geachte Heer Diemer, alle lievigheid sanctioneert de verdeeldheid; en ze draagt geen cement aan, doch laat den hopelooze verdeelden boel maar liggen. Gij kijkt alleen maar naar uw eigen terrein en hebt den moed, iemand, die cement uit beginselen wil aandragen (zuiver op kerkelijk terrein in een zuiver kerkelijke kwestie)

²⁾ Waarom wordt de scherpe strijd tegen ds. Kersten niet gestaakt met een beroep op de pluriformiteit der sociaal-politieke actie? Voelt men de ondoordachtelijkheid niet van het betoog van „De Rott.“ art. IV?